

TEMEL KAVRAMLAR

YASA (MEVZUAT), yürürlükte olan bütün yazılı hukuk kurallarıdır.

ECZACILIK MEVZUATI (YASALARI), eczacılık hizmetlerinin nasıl örgütleneceğini, nasıl yürütüleceğini, hizmetlerde yetkinin kimde bulunduğunu, görev ile sorumluluğun ne olduğunu belirten eczacılıkla ilgili yasa, tüzük, yönetmelik ve kararnamelerden oluşur.

Eczacılık mevzuatını oluşturan bu yasa ve yasalara dayanılarak çıkarılmış olan yönetmeliklerin bir çoğunun sonunda cezai hükümler bulunmakla birlikte eczacılık hizmetlerinin sağlık hakkı kapsamında sunumu sırasında önemli olan, eczacılık personelinin hizmet biçimi ve sorumluluk duygusudur.

ANAYASA

Devletin temel yapısını, yönetim biçimini, devletin temel organlarını, bunların birbiriyle ilişkilerini, kişilerin devlete karşı, devletin kişilere karşı olan hak ve görevlerini düzenleyen en üstün yasadır.

KANUN (YASA)

Yasama organlarınca yazılı biçimde sürekli olarak uygulanmak üzere oluşturulan hukuk kurallarıdır.

Anayasamıza göre, yasama yetkisi TBMM'ye tanınmıştır ve bu yetki başka bir organa devredilemez. TBMM'de kanun önerme yetkisine, Bakanlar Kurulu ve milletvekilleri sahiptir. Bakanlar Kurulu'nun hazırladığı öneriye "Kanun Tasarısı", TBMM üyelerinin hazırladığına da "Kanun Teklifi" adı verilir.

Tasarı ve teklifler önce Meclis'te ilgili komisyonlarda görüşülür, sonra kabul edilen tasarı ve teklif-

ler Meclis Genel Kuruluna gelir ve burada oylanarak kabul edildikten sonra kanunlaşmış olur.

Kabul edilen kanun Cumhurbaşkanı tarafından imzalanır ve Resmi Gazetede yayımlanır.

Cumhurbaşkanı uygun görmezse kanun bir kez daha görüşülmek üzere TBMM'ye tekrar geri gönderilir. Buna, Cumhurbaşkanı'nın kanunu "veto etmesi" adı verilir. Meclis yine aynı şekilde kabul ederse Cumhurbaşkanı'nın ikinci kere veto yetkisi yoktur, imzalatıp yayınlaması gerekir. Bütçe kanunu ise veto edilemez.

Kanunun yürürlüğe gireceği tarih, kanun metninde yazılı olabilir. Eğer bu tarih açıkça belirtilmiş değilse, kanunlar Resmi Gazete'de yayımlandıktan 45 gün sonra yürürlüğe girerler.

Kanunlar Anayasa'ya aykırı olamaz. Kanunların Anayasa'ya uygun olmaması durumunda Anayasa Mahkemesi'nde dava açılır ve Anayasa Mahkemesi yasanın Anayasa'ya uygun olmadığı yönünde karar verirse o yasa iptal edilmiş olur.

TÜZÜK

Tüzük, bir kanunun uygulanmasını göstermek veya emrettiği işlerin yapılmasını belirtmek üzere, Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılan yazılı hukuk kurallarıdır.

Tüzükler çıkarılırken Danıştay'ın denetiminden geçirilir. Bakanlar Kurulu tarafından kabul edilen tüzük, Cumhurbaşkanı tarafından onaylanarak Resmi Gazetede yayımlanır. Tüzük çıkarma yetkisi sadece Bakanlar Kuruluna verilmiştir, başka bir organ tüzük çıkaramaz. Yasaya aykırı düşen tüzük veya tüzük hükmünün iptali için Danıştay'a başvurulur.

YÖNETMELİK

Yönetmelikler Başbakanlık, Bakanlıklar ve öteki kamu tüzel kişilerinin (belediyeler, üniversiteler gibi) kendi görev alanlarını ilgilendiren yasaların ve tüzüklerin uygulanmasını sağlamak üzere çıkarttıkları hukuk kurallarıdır.

Anayasa'ya, kanunlara ve tüzüklere aykırı olmazlar. Kanuna ve tüzüğe aykırı yönetmeliğin iptali için Danıştay'a başvurulabilir.

KARARNAME

Bakanlar kurulunca verilmiş olan ve Cumhurbaşkanı'nın da imzalamış olduğu kararlar.

KANUN HÜKMÜNDE KARARNAME

Anayasada belirtilen esaslar dahilinde ve Türkiye Büyük Millet Meclisi'nce belirlenecek konularda hükümetin kanun gücünde kararname çıkarması, kanun gücünde çıkardığı yazılı hukuk metinleri.

GENELGE, TAMİM

Bir konuyu çeşitli birimlere iletmek üzere yazılan yazı; resmi işlerde üst makamların alt makamlara belli konularda bilgilendirmek ve onları yönlendirmek üzere gönderdikleri yazı. konuyu çeşitli birimlere iletmek üzere yazılan yazı; resmi işlerde üst makamların alt makamlara belli konularda bilgilendirmek

HAK

Adalet ve hukukun bireylere kazandırdığı kazanç yada hukuk düzeninin kişilere tanıdığı yetkidir. Hukuki düzenlemelere yada hukuki kurallara dayanır. Devlet, düzenlediği hukuk kuralları ile kişilere belli bazı serbestlikler ve özgürlükler, yani haklar tanır.

Dünyadaki hak yelpazesinin, ülkeden ülkeye değişiklikler gösterdiği bilinmektedir. Uluslararası olan yada evrensel denilen ve ülkeden ülkeye değişmeyeceği varsayılan haklar da bulunmaktadır. Bu haklar "insan hakları" başlığı altında anılmaktadır.

YÜKÜMLÜLÜK

Yüküm; yapılması zorunlu/mecburi olan iş, gösterilmesi zorunlu olan davranıştır.

Yükümlülük; yükümlü olma, belli bir işi yapma yada davranışı gösterme zorunluluğudur.

Yükümlülük, değer yargıları, toplumsal gelenek-görenek, ahlak, etik ve yasalar gibi bir takım kuralların dayattığı, yapılması yada yerine getirilmesi gereken zorunluluklardır. Bu bir iş olabileceği gibi bir davranış da olabilir.

Yükümlülük; "Kişinin, sorumluluk alanındaki işlevlerin yerine getirilmesi konusunda bağımlı, zorunlu kılınmasıdır."

Yasalara uymak konusunda herkes sorumluluk taşır ve bir yasa kuralını yerine getirmek her vatandaşın yükümlülüğüdür. Yükümlülüğü yerine getirmemenin yaptırımını bulunabilir. Hırsızlık yapmamak hem yasal, hem etik bir yükümlülüktür. Hırsızlık yapan kişi hem yasal cezaya çarptırılır, hem de toplum içinde kınanır, ayıplanır, dışlanır.

Yükümlülük kimi zaman "ödev" olarak da dile getirilebilir. Hukuka dayanmak suretiyle, istenilen bir hareketi yapmak yada istenilmeyen bir hareketten kaçınmak yükümlülüğüne, hukuki ödev adı verilir.

SORUMLULUK

Görev; genelde, bir kişi ya da nesnenin yaptığı iş olarak tanımlanır.

Görevli ise görev verilen kimse demektir.

Görevlendirmek, belli bir işi ya da konuyu yerine getirecek kişinin belirlenmesi ya da birine görev vermek olarak tanımlanabilir. Bu belirleme işlemi, resmi kurum ve yetkililer tarafından yapılabileceği gibi çeşitli toplum içi ilişkiler sırasında da ortaya çıkabilir.

Sorumlu; kendisine verilen ya da üstlenilen görevden dolayı, bir kişiye, bir gruba ya da kuruma hesap vermek zorunda olan kişi demektir.

Sorumsuz; sorumlu olmayan ve gelişen olaylardan dolayı hesap vermek zorunda olmayan kişi demektir.

Sorumluluk; kişinin yaptığı görev ve gösterdiği davranışların sonuçlarını ve bu sonuçların hesabını üstlenmesi demektir. Başka bir anlatımla, görevli kişinin görevdeki işlerini yerine getirmek durumunda ve zorunda olmasıdır.

HUKUKİ SORUMLULUK

Hukuki sorumluluk; yasaların yapmayı emrettiği eylemlerin yapılması ya da yapmayı yasakladığı eylemlerin yapılmaması durumudur.

Hukuki anlamda suç; hukuken sorumlu olan kişinin yasalarda tanımlanmış ve ceza tehdidi taşıyan bir kurala aykırı eylemi olarak tanımlanabilir.

Türk Ceza Hukuku'nun temel ilkesi "kanunsuz suç ve ceza olmaz" şeklindedir.

CEZA HUKUKU AÇISINDAN SORUMLULUK

Sağlık çalışanları, hizmetleri sırasında, hizmet verdiği kişinin sağlık ve yaşamına zarar verirse, o olay nedeniyle, ceza hukukuna ait hükümler doğrultusunda yargılanırlar.

Sağlık hizmeti verdikleri kişilere zarar veren sağlık çalışanları hukuktaki "taksir" suçları kapsamında yargılanır.

Sağlık meslekleri için geçerli olan "mesleki taksir suçu", meslek sahibi kişinin, mesleğinin, sanatının kurallarını, dikkatsizlik, özensizlik, tedbirsizlik veya acemilikle ihlal etmesi, mesleğinin uygulanmasında kusurlu hareketlerde bulunması gibi durumlardan kaynaklanmaktadır.

Sağlık çalışanlarının taksir suçları, tıbbi müdahaleden kaynaklanan suçun ağırlığına bağlı olarak şöyle gruplanabilir:

- Ağır Taksir; genellikle herkes tarafından tahmin edilen bir sonucu tahmin edememektir.
- Hafif Taksir; normal olarak dikkatli ve özenli kişilerin tahmin edebileceği bir sonucu tahmin edememektir.
- Pek Hafif Taksir; üstün bir özen ile tahmin edilebilecek bir sonucu tahmin edememektir.

İDARE HUKUKU YÖNÜNDEN SORUMLULUK

İdare hukuku, yasama ve yargı dışında kalan, bütün kamu kuruluşlarının teşkilatı, işleyişi, yetkileri, görevleri, bunların bireylerle olan ilişkileri, idari denetim, idari yargı ve kamu mallarının yönetimi konularını düzenleyen hukuk alanıdır.

İdare Hukuku Yönünden Sorumluluk, Sağlık çalışanı, devlet memuru olarak görev yaparken doğrudan idare hukukuna karşı sorumludur ve idare hukukunun düzenlediği tüm kurallara uymak zorundadır. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ve bu kanuna dayalı olarak çıkarılmış tüzük ve yönetme-

likler, devlet memurlarının uyması gereken kuralları düzenleyen temel metinlerdir.

Sağlık çalışanları, serbest çalışmalarını sırasında da, özellikle kamu ile olan ilişkilerinde, idare hukuku kurallarına uymak zorundadır.

MEDENİ HUKUK YÖNÜNDEN

SORUMLULUKLAR

Kişi ve aile kurallarını düzenleyen hukuk alanıdır. Kişi hukuku özellikle, kişilere zarar verme konusunu düzenler.

Medeni hukuk kapsamındaki bir cezalandırma da, zarar veren kişi, zarar verdiği kişiye hakim tarafından tazminatı öder. Kasıtlı olsun veya olmasın, zarara uğrayan, karşı taraftan gördüğü zararın parasal olarak tazmin edilmesini isteyebilir.

Tıbbi müdahalede de hastanın sağlık ve beden olarak zarar görmesi durumunda, hasta gördüğü zararın karşılığı olarak maddi ödençe (tazminat) talep edebilir.

Medeni hukuk açısından haksız fiil sorumluluğu ve sözleşme sorumluluğu olmak üzere iki durum söz konusudur.

Haksız Fiil Sorumluluğu: Bu sorumluluk gerek kasten, gerek ihmal ve tedbirsizlik sonucu haksız bir şekilde diğer bir kişiye zarar vermektir doğar.

Türkiye'de Borçlar Kanunu'na göre haksız fiil nedeniyle bir sorumluluğun ortaya çıkması için birkaç şartın ortaya çıkması gerekmektedir. Bunlar;

Bir zararın doğması

- İşlenen fiilin haksız olması
- Kusur ve ihmalin bulunması

- Zarar ile bu haksız fiil arasında bir sebep-sonuç ilişkisinin olması gibi durumlardır.

YETKİ

Bir işi ya da görevi, yasaların verdiği sınırlar, olanaklar çerçevesinde yürütme gücüne sahip olmak demektir.

Yetki vermek/ yetkili kılmak, bir otorite tarafından bir işi ya da görevi yürütme yetkisini kullanma olanağı vermek demektir. Yetkilendirmek ise, bir işi ya da bir görevi yürütme gücünü, yetkisini birine vermek anlamına gelir.

Kanun ve Yönetmelikler ders notu şeklinde hazırlanmıştır.

İSPANÇİYARİ VE TIBBİ MÜSTAHZARLAR

KANUNU

Kanun No: 1262

Kanun Tarihi: 1928

Kodexde yazılı şekil ve formül dışında, bilimsel kurallara uygun olarak ve sabit bir şekilde yapılarak, yapanın ismiyle ya da özel bir isim altında (ticari isim) ticarete çıkarılan, tıbbi amaçla kullanılan, her çeşit basit ve bileşik, tedavi edici özelliği olan formülasyonlara İspançiyari ve Tıbbi Müstahzar adı verilir.

- Reçeteli ve reçetesiz ilaçların satışı eczane ve ecza depolarından yapılır.
- Diş tozları, diş suları ve macunlarının, içinde kimyasal madde içermeyen gıdaların, ilaçlı sabunların, saç boya ve suları tıbbi müstahzar sayılmazlar.
- Türkiye'de müstahzar üretimine, Laboratuvar, fabrika ve imalathane açmaya Türk Hekim, Eczacı ve Kimyagerler izinlidir.